

(המשך מעמוד 27)
בוושינגטון. קיסינג'רי גילה עניין בכך ומינה את השגריר-בדימוס דין בראון, מי שהיה שליחו המיוחד ללבנון, כמתווך. תוך שהסטייט-דפטרמנט אינו מקיים מגעים רשמיים עם אש"ף. אולם הניסיון כולו נכשל בשל לחץ כבד מצד ממשלת ישראל והלובי היהודי האמריקאי, וכן מפני ש"גירייס ציין בבקשת-האשרה מקום לידה לא-נכון. גם קיסינג'רי היה במצב קשה. פעמיים במהלך מערכת-הבחירות הביע קארטר את דעתו שלפניו להעניק לפלסטינים בנובמבר 1975 הוא אמר, "אני סבור בוועידה על מדיניות-החץ: "אני סבור שאחד המרכיבים האיסטרייט בהסכם ה"סופי חייב להיות ההכרה בפלסטינים כעם, כאומה, עם ארץ לחיות בה וזכות לבחור במנהיגים משלהם".

חודשיים מאוחר יותר, בדברו לפני 75 מנהיגים יהודים, ציין הנשיא-על-הדף: "אני סבור שבסופו של דבר צריך יהיה להכיר בעם הפלסטיני — שהצורך העליון שלו הוא ההכרה בו כאומה בעלת מדינה משלה בגדה המערבית או בגדה המזרחית של הירדן".

אך במשך חלקי-הארי של מערכת-הבחירות נשמר קארטר להתרחק מן הנשיא הפלסטיני הרגיש. ללא עשה כן יש לשער שלא היה נשיא היום. הקהילה היהודית בארצות-הברית גילתה זהירות מופלגת ביחס לקארטר, והוא עשה מאמצים ניכרים לשנות מצב זה במהלך קיץ 1976.

אולם, מייד אחרי שנכנס קארטר לתפקידו, ב-20 בינואר הוא החליט, יחד עם ואנס ובולדווינסקי, כי יש לקבוע במהירות מדיניות פלסטינית חדשה. לאור קשייו של קיסינג'רי בעת שניסה לעשות זאת, היתה החלטתו של הנשיא מסוכנת ואמיצה בעתיד-בעיניה-אחת.

שגיאתו של בגין

ב-16 במרץ, בקלינטון שב-מסצ'וסטס, הכניס קארטר את השינוי היסודי במדיניות האמריקאית לגבי המזרח-התיכון, בהכריזו: "מולדת הפלסטינים". המועצה הלאומית הפלסטינית עמדה להיפגש בעצם אותו היום ובקאהיר, ואין ספק שקארטר שלח לה אתיות. אך זה הגיע מאוחר מדי. אילו נענה לאמאצני של עראפאת חודשים אחדים קודם-לכן, בעת שסארטאווי וגירייס ביקרו בארצות-הברית, היה הפתח שפתח קארטר לפני הפלסטינים מתורגם לגישות מתונות יותר בהצטרף 15 הסעיפים שפורסמה על-ידי ה"מועצה הלאומית הפלסטינית. יתירה מזאת, בחודשם שבאו לאחר-מכן הופעל על קארטר לחץ פוליטי חזק לערפל עוד יותר את גישתו כלפי הפלסטינים.

אולם בהגיע חודש יוני החליט קארטר לפעול ברוח ההצעה שהציע עתה לפלסטינים. כתכנה לכך הודיע לשוק האירופי המשותף כי ארצות-הברית אינה מתנגדת עוד להכרזה מצד השוק המשותף בדבר רעיון המולדת הפלסטינית. אף שבסופו עמד קארטר על כך שהוא מתנגד להכרזה האירופית, הופתעו האירופים כאשר התברר גודות שלה ציפו סולקה. כתוצאה מכך פורסמה ההכרזה של השוק ב-29 ביולי, בזו הלשון: "פתרון לקונפליקט במזרח-התיכון ייתכן רק אם זכותו הלאומית של העם הפלסטיני למצוא ביטוי הולם לזהותו הלאומית תתורגם לשלש העובדות. שתביא בחשבון את הצורך במולדת עבור העם הפלסטיני, צגני הצדדים לסיכסוך, כולל העם הפלסטיני, חייבים ליטול חלק במשא-ומתן".

וכך הוכן הרקע להצעה ההיסטורית — המנוחת עתה על השולחן — של ארצות-הברית לאש"ף. מישהו של בגין היה בכך ששפט שלא-כהלכה את נחישותו החד-לשוני של גיימ קארטר. בכך שחזר ליש-ראל והעניק למייד חוקי חוקי התנהלותיות בגדה המערבית, מבלי לדווח על כך לנשיא ארצות-הברית, הותיר את עצמו חשוף לכך שקארטר יעשה אותו הדבר לגבי הנשיא הפלסטיני. מדיניותו של אמריקה וישראל לא תהיה מתואמת עוד. בגין עשוי למצוא את עצמו, בתוך חודשים אחדים או שנה לכל היותר, עומד נוכח משא-ומתן בינלאומי עם כל הצדדים האחרים, כולל ארצות-הברית. כשאלה מכריזים על התנגדותם לעמדותיה של ממשלת בגין ב"שניים (לפחות) משלושה הנגזרים המכריזים: השטחים הפלסטינים, אשר לנושא השלישי — גורמליוציה ביחסים ושלום בריקיימא — נושא זה תלוי בערבים.

כלל כינוי-יחידות ולא נועדו להביא ליגיוס של ממש, אלא רק לבדוק את תגובת מדינות-ערב. היה זה על-פי הצעתו של הרכבי דווקא. אחת הסיסמאות היתה "ברווי מים", והיא שנתנה לפרשה את כינוייה העממי. אלא שזו לא התנער מאחריותו, ובהופיעו לפני ועדת-החקירה אמר: "אין אשמים. אני אשם. לקחתי על עצמי אשמה של משהו אחר, מפני ש"פקודותי המפורשות הופרו".

כשסיים את תפקידו כאלוף הפיקוד, התחרחר וזר בפעם הרביעית ושב לחרוש את שדות מישקו. גם הפעם היה צעדו מלווה סערה. ב"גוריון ביקש ממנו, באותה עת, ליטול חופשה, וזר הטיח בו בתגובה: "אתה חלילה שלך עטור פים צמר-גפן, ושום דבר אינו מגיע אליי כס. לא השארתם בידי ברירה אלא להתפטר, ולכן אני יכול לקבל את הצעתך לצאת לחופשה. אני בעצם מתפטר במחאה על-כך שאתם זורקים אותי מהצבא!"

אסון ראשון במישפחה

ריו התרחק באותן שנים מפעילות ציבורית ואף דחה כמה תפקידים בכירים שהוצעו לו. תחת זאת העדיף להתמסד למשפחתו ולעבודתה כקלאלית. בנו, שבגור, דמו לאביהם. כחלו היו גם הם מצוקים, חסונים ועקשנים. בגור הבין, גיורא, התקבל לאחר מאבק עיקש ליחידה מובחרת של הצנחנים. למרות שהיה ספורטאי מצטיין התגלה גיורא, ב"בדיקות, כבלתי-כשיר, ובתחילה סירבו לגייסו. חרף זאת סיים קורס קצינים וחתם על שירות קבע. הבן השני במשפחה, יונתן, התגבד לקורס-טייס, סיימו בהצלחה והיה לטייס אורגן. במלחמת ששת-הימים הופל מטוסו בקרב בשמי הגולן. זור ואלוף (מלי) יוחאי ב"גון, הצטרפו לצוותים שיצאו לחפש אחר גופת הבן. הם מצאו אותה סמוך לצומת בוטמיה. הסורים התעללו בה והשחיתוה ללא הכר. נפילתו של בן בקרב יכולה להביא לשינוי קיצוני בהשקפות הארץ השכר לים. יש שבעיקבות הטרגדיה הם ממתנים את דיעותיהם הפוליטיות ביחס לפתרון הסיכסוך במזרח התיכון ודבקים ב"רעיון השלום. אך קורה גם שדעותיהם משתנות לצד הלאומי והם גורסים: "אף ששל", וזו משתייך על אלה האחרונים. מאז היה לאחד מנושאי דיגלה של תנועת ארץ-ישראל השלמה, למרות שהכחיש את השתייכותו הפורמלית לתנועה זו.

הצטרפותו היו לאומניות קיצונית, כמו זו שהשמיע בכנס התנועה למען ארץ-ישראל השלמה שנערך ב-1968: "נוכחותה של ישראל בסיני" אמר אז זור, "מאפי שרת לנו לערוך טורר בערים הערביות הראשיות ולמוטט את האוייב דרך האכי לוסיה. ישיבתנו במרחק 100 קילומטר מ"קתיר מהווה את ההרתעה הטובה ביותר".

להתחלק לי על הגב

רטרגרדיה חרתיקה אותו מהזרועים רים עוד יותר. הוא הסתגר במישקו סר, ועץ וממורמר. רק ב-1972 שב ל"כ" תרות ועיתונים. היה זה כאשר קרא לשמש כחבר בוועדת יותקן לחקירת השחיתות בחברת נתיבי נפט. יחד עם ה"שופט העליון אלפרד יותקן התעשיין אברהם קליר, פרשת השחיתות עוררה עניין ציבורי רב. הציבור ציפה למסקנות חריפות, והתאכזב. מסקנות הרוב בוועדה, ששמה עשרות עדים, היו זהירות. זור הביע את דעת המיעוט. הוא לא היסס לחלוק על דעת השופט העליון התעשיין, להגיב מורת-רוח גלויה למסקנותיהם. זור דרש נקוט עמדה חריפה יותר נגד מוסי פרידמן (מנכ"ל נתיבי נפט) וצבי דינשטיין (סגן שר-האוצר).

בתקופת היטו חבר הוועדה האעלה בממשלה הרעיון למנות כראש מינהל מקרקעי ישראל. מייד עם הגשת מסקנות הוועדה פרצה סערה ציבורית חדשה סביב שאלת גובה שכר הטיהור שאמורה היתה המדינה לשלם לפרקליטיהם של העדים שהופיעו לפני הוועדה. הסכומים שנפסקו היו אסטרונומיים. כל פרקליט אמור היה לקבל מאת אלפי לירות. זור לא שתק. הוא תקף בחריפות את שר-המישפטם דא, יעקב שימשון שפירא, וטען שהשר הוא שהיטעה את חברי הוועדה וגרם את

(המשך בעמוד 34)

בנות-הברית. עם הבריגדה היהודית לחם עד תום המלחמה, ושימש כמפקד פלוגה בדרגת קפטן (סרן). כשהשתחרר, המשיך לרכו את מיבצע העלאת ניצולי-השואה ארצה. כשחזר מאירופה התיישב בקיבוץ מעגן-מיכאל של הקיבוץ המאוחד, שם ביתו עד היום.

עימות עם דיין

ב-1947 נקרא זור לסייע בהקמת מערך-ההגנה של ההגנה, ולפי קד על קורס מכ"ים של האירגון. במל"ח המתייעצמאות התמנה כמפקד גדוד חור"ר — אחד מגדודי הח"ש שלחמו בחזית ירדשלים. עם גדודו השתתף בקרבות המ"ר רים של כיבוש מישלטי הפרוזדור, שער-הגיא והקסטל. הגדוד השתתף גם בניסיון הנפל לכיבוש העיר העתיקה ובקרבות באזור ארמון הציב. עם תום המלחמה חזר זור למישקו, אל אשתו נעמי ולעבודת הפלחה.

ב-1951 נקרא זור שוב לשירות. מאז, פרש וחזר לשירות הצבאי במשך ארבע פעמים, כשכל פרישה מלווה בוויכוח חריף. מאוחר יותר, כשהתמנה חיים לסקוב לרמטכ"ל, מינה את זור לתפקיד ראש

עמית, ירון וזרע (1951)
חברים לנשק

אג"ם, תפקיד הנחשב לשני בחשיבותו אחרי הרמטכ"ל.

ברווי נים

באפריל 1959 פקדה סערה את המ"ר דינה, הרדיו שידר, במפתיע, קריאה דרמאטית לגיוס יהדות-המילואים. אוחי ישראל נתקפו פאניקה, ואיתם הופתעו גם הרמטכ"ל ושר-הביטחון. מדינות-ערב מי-הרו להיערך למלחמה, ובעולם השתחררה דאגה מפני מיתקפה ישראלית צפונית על שכנותיה.

רק כעבור כמה שעות יכלו כולם לנשום לרווחה. התברר שהיה זה תרגיל ה"ייצבות שותכונ מראש, אך בוצע ללא הדעה מראש לציבור, כנדרש. ראש אג"ם, האלוף מאיר זורע, קיבל על עצמו את האחריות לטעות. הוקמה ועדת-חקירה ש"החליטה, כעבור שלושה שבועות, להמ"ר ל"ץ להעביר מתפקידה את זור ואלוף נוסף — יהושפט ("פטי") הרכבי, ראש אגף-המודיעין דא.

ב"גוריון, שתיה או שרה-ביטחון וראש הממשלה דרש מזור להתפטר. אך זור השיב, כדרכו, באופן חד וחריף ללסקוב, שהעביר אליו את הדרגה, וזא אמר: "הודיע לזק שאם כל הכבוד, אני מתפטר מתי שאני מוצא לנחוק. לא פוטרת אלא העברתי לתפקיד אלוף-פיקוד הצפון". כעבור 17 שנה, ב-1976, פירסם זור את גירסתו שלו על אותה פרשה. לדבריו, שדרו ברדיה, סיסמאות סתמיות שלא היו

(המשך מעמוד 29)
אין זו הפעם הראשונה שזרע גורם סערה ציבורית ביגלל אמירה חריפה שלו. כל מי שמכיר את תולדותיו של האיש, יודע שהיתה זו עוד אמירה כנה של אדם שמצטיין בהצהרות בוטות שאינן מ"תמעות לשתי פנים, אדם שפיו וליבו חד הם לאורך כל דרכו. יושרו חסר-הפס"רות הביא אותו לאי-אחת לידי עימותים עם אישים חזקים, שרבים אחרים נמנעו להתנגש עימם.

בעובדה זו, לפחות, מכירים גם אייביו המושבעים. מאיר זורדינסקי, שמאוחר יותר שינה את שמו לזורע, והידוע יותר בכינוי שדבק בו זה שנים — "זור" — נולד ברימניה לפני 54 שנים. הוריו היו או בדרום מ"אוקראינה לישראל, והמתינו לקבלת רשיון עלייה (סרטיפיקט), לארץ הגיע בגיל שני-תיים. מישפחתו התיישבה בחיפה, שם הקים אביו בית-דפוס. האב, לז זור-דינסקי, נחשב כאחד ממייסדי ענף זה בארץ.

את חינוכו היסודי קנה זור בבית-הספר אליאס בעיר הכרמל, ואת לימודיו התיכונים בבית-הספר הראלי. בגיל 16 החלה הקאריירה הביטחונית שלו, כאשר פקד על פלוגת-תלמידים של הגימנסיה, מפקדו

היה בוגר אחר של הראלי — חיים לס"קוב.

דרכיהם של שניים אלה עתידות היו להצטלב עוד פעמים רבות בהמשך, ורי בים נוסים להקביל בין השניים, בעיקר בשל אישיותם חסרת-הפשיות, עקשן"תם ונכונותם להילחם על עקרונותיהם, ולו גם במחיר איבוד משרה רמה — תכונות הנראות ליריביהם כחוסר פיקחות.

במיסגרת ההגנה נשלח זור לשנות ש"רות בקיבוצים דגניה וגניגר, שם נקשר לראשונה לחקלאות. ב-1941 צורף ל"מנגנון-הקבע של ההגנה, ועסק בעיקר בפעולות רכש, תוך שהוא מנצל את הידעו איש מישטרת-היישובים בקריית-חיים.

ב-1942, בעיצומה של מלחמת-העולם השנייה, התגייס זור לצבא הבריטי, עבר את כל שלבי הפיקוד הנמוכים, הגיע לדרגת רס"ל. בין השאר לחם בצבא בנות-הברית תחת פיקודו של הפילדמרשל בר-נארד לו מונטגומרי, בצפון-אפריקה, ומ"אחר יותר באיטליה. הוא התבלט כחייל מעולה ונשלח לקורס קצינים, שם בחרו מ"כזה צורף לבריגדה היהודית כאחד מ"עשרה הקצינים היהודיים הראשונים שה"עברו אליה. עוד בהיותו קורפורל (רב"טוראי), זכה זור בעיטור על גילוי אומץ לב. היה זה כאשר התנדב לצאת, בראש כיתת-סיור, אל מול עמדות ארטילריה של הגרמנים באיטליה, כדי למשוך את אישם ולאפשר בכך את משימת מערכיהם. על כך הוא נענך באות "הצלב הצבאי" של